

Föreningen Klosterliv i Vreta

Verksamhetsberättelse för år 2015

Styrelse, funktionärer och medlemmar

Styrelse under verksamhetsåret

Sture Lahrin, ordförande

Arne Karlsson, ledamot och vice ordförande

Margareta Risarp ledamot och kassör

Anders Ekström, ledamot

Lars Ladell, ledamot

Maj Thulin, ledamot

Ledamöterna har alternerat som mötessekreterare under året.

Styrelsemöten

Styrelsen har haft 8 protokollförda sammanträden under året.

Revisorer

Norman Davies (till årsmötet 2015-03-11)

Ulla-Britt Ström (till årsmötet 2015-03-11)

Lars Ekenger (från årsmötet 2015-03-11)

Jack Karlsson (från årsmötet 2015-03-11)

Suppleant Märta Karlsson (till årsmötet 2015-03-11)

Firmatecknare

Sture Lahrin och Margareta Risarp var för sig.

Tecknare av föreningens bankkonton

Margareta Risarp och Sture Lahrin var för sig.

Tecknare av Föreningens hemsida och e-post

Lars Ladell

Förvaltare av föreningens nycklar

Margareta Risarp

Ansvarig för föreningens bibliotek

Kristina Ladell

Ansvarig för föreningens arkiv

Lars Ladell

Ansvariga för föreningens dräktförråd

Elisabeth Land och Helena Söderberg

Ansvarig för föreningens hemsida

Lars Ladell

Ansvarig för föreningens guideverksamhet

Märta Karlsson

Valberedning

Märta Karlsson (från medlemsmötet 2015-01-21)

Inga Mörk (från medlemsmötet 2015-01-21)

Medlemsantal 64 (vid årets slut, föregående år 63)

Verksamhet

Årets verksamhet har innehållit de traditionella inslagen, såsom studier, guidning, försäljning av böcker m.m., aktiviteter för förskola och skola samt medverkan i olika nätverk och därtill vidareutveckling av örtagården. Samarbetet med vetenskapliga institutioner i syfte att få till stånd en undersökning av Stenkilska gravkoret med moderna metoder har fortsatt.

Under året har sex arbetsgrupper med egna mötestillfällen varit verksamma. De är skrivargruppen, guidegruppen, studiegruppen Les Six/Sept, trädgårdsgruppen, studiecirkel för medeltida brev samt en liten studiegrupp för uppdatering av skriften "Klosterliv i Vreta" (tillsatt av styrelsen).

Vårens föreningsmöten

Vårens och årets program följde det föregående år fattade beslutet att allmänna föreningsmöten arrangeras när det finns något intressant/aktuellt ämne medan studiecirkel bedrivs utanför dessa föreningsmöten och med egen planering.

Vårens föreningsmöten började den 21 januari då professor Kjell O Lejon på Linköpings Universitet höll ett föredrag under rubriken "Cisterciensernas historia och etablering i Skandinavien". I publiken fanns 20 personer, varav två från Föreningen Askeby kloster, som också inbjudits. Samma kväll hölls ett medlemsmöte för val av valberedning inför årets årsmöte den 11 mars.

Nästa föreningsmöte var den 25 februari då Birgitta Alinder ledde de närvarande 12 föreningsmedlemmarna i en diskussion baserad på en doktorsavhandling från 1724 "Klostret i Vreta i Östergötland" av Magnus Borænius. Märkligt nog lär denna skrift, översatt från latinet genom föreningens försorg och tryckt 2003, inte tidigare varit föremål för studium på ett föreningsmöte.

Årsmötet ägde rum den 11 mars i Fattigstugan med 18 medlemmar närvarande och vid sidan om de ordinarie årsmötesförhandlingarna berättade Cecilia Svensson om sina pilgrimsvandringar i Tyskland och Spanien.

Vårens sista föreningsmöte med våravslutning var den 3 juni då Arne Karlsson ledde en vandring på kyrkogården enligt samma upplägg som han senare skulle ha för allmänheten. Tio personer deltog trots det ogynnsamma vädret.

Vårutflykt till Stockholm

Kungliga Konsthögskolan i Stockholm arrangerade läsåret 2014-15 en kurs i restaureringskonst för yrkesverksamma arkitekter med temat "I solitärens skugga,

nyttobyggnadens kreativa restaurering”. En grupp fick Stenhuset/Klosterhuset vid Vreta klostrets kyrka som tillämpning. Klosterföreningen anordnade den 28 maj en vårresa till vernissagen på Galleri Mejan på Skeppsholmen i Stockholm. Även församlingens kyrkoråd bjöds in eftersom det var församlingen som hade kontakten med kursledningen. På grund av den pågående biskopsvisitationen deltog bara fyra personer (Arne Karlsson, Märta Karlsson, Lars Ladell och Sture Lahrin), men det var tillräckligt för att ge kursdeltagarna uppmärksamhet för sitt arbete.

Höstens föreningsmöten

Höstens första föreningsmöte var den 23 september då Anna-Maria Lilljebjörn berättade om sin resa till Troyes/Clairvaux och årets generalkapitel i Det europeiska förbundet för cisterciensiska kloster och klosterplatser. Ett 20-tal personer var närvarande, däribland ordföranden i Östergötlands medeltidsgille, dock ingen från Föreningen Askeby kloster som inbjudits.

Den 4 november berättade Arne Land, Elisabeth Land och Sture Lahrin om sin resa till Bierzwnik i Polen och det symposium som Forum för cistercienserkloster vid Nord- och Östersjön arrangerade i september.

Den 18 november presenterade Markus Lindberg, Linköpings slotts- och domkyrkomuseum, och Pär Karlsson, Arkeologerna Statens historiska museer (f.d. Riksantikvarieämbetet UV Öst) resultatet av den förstudie rörande Stenkilska ättens gravkor som bedrivits.

På julavslutningen den 16 december bjöd föreningen på gröt, smörgås med drickbart till. Avslutningen innehöll inget förplanerat inslag av underhållningskaraktär, men med hjälp av spontana aktiviteter blev det ändå en trivsamt kväll för de 17 närvarande.

Samarbete med skolorna i bygden

S.k upplevelsedagar för skolelever i bygden har genomförts även detta år, i församlingens och föreningens regi.

I maj fick elever ur årskurs 5 bland annat vara med om att bygga, gravera i täljsten och slå valv. De fick också veta hur medicinalväxter användes förr. Tillsammans med personal från Svenska kyrkan i detta evenemang i församlingens regi vägledde Märta Karlsson, Inga Mörk, Alf Karlsson och Sture Lahrin eleverna i medeltida verksamhet. Arne Karlsson bidrog med rekvisita.

I maj-juni medverkade medlemmar i föreningen i församlingens aktiviteter för förskolebarn och i september för årskurs 2. Alf Karlsson, Sture Lahrin och Elisabeth Land deltog.

Under hösten gav föreningen traditionsenligt elever i årskurs 3 en inblick i klosterlivet genom den visning av kyrkan som Maj Thulin och Karin Johansson svarade för. Eleverna fick här i olika stationer höra berättas om nunnornas liv, liturgi, hur orgeln fungerar, museet mm. I samband med denna insats för skolornas årskurs 3 ingick också ”nunnesång”. Elisabeth Land var sammankallande kraft. Även Doris Kleinedam och Ursula Söderberg medverkade.

Guidade visningar

De guidade visningarna har omfattat både förbeställda guidningar och våra nu traditionella sommarguidningar på kvällstid. En nyhet för året var guidning på kyrkogården under ledning av Arne Karlsson. Dessa ägde rum den 17 juni och 26 augusti, dvs onsdagarna före och efter de ordinarie onsdagsguidningarna. Föreningens onsdagsguidningar sammanföll med de ”bakluckeloppis” som arrangerades i Berg. Dessa drog många människor till området, men det hade troligen inte den inverkan på föreningens guidningar som vi hoppats.

Klosterföreningen har guidat totalt 13 förbeställda betalande grupper (föregående år 11) med 234 deltagande personer (föregående år 206). Guidningsavgiften var under året 40 kr för vuxna och 20 kr för ungdom dock lägst 500 kr för grupp (undantag kan förekomma enligt bedömning av guide eller guidningsansvarig). Vid ett par tillfällen förekom guidning i mindre format, en gång för att beställning missats och en gång i juni då kyrkan besöktes av 74 deltagare i en internationell matematikerkonferens. Från början var endast en kvart avsatt för besöket i Vreta, varför vi (Märta Karlsson och Sture Lahrin) gav en introduktion i var sin buss. Besökarna fick sedan själva gå in i kyrkan där Märta och Sture var tillgängliga för frågor. När bussarna så småningom lämnade platsen hade en timma förflutit. Till detta kommer 6 gratisgrupper (föregående år 3).

Vid onsdagsguidningarna deltog 130 betalande vid 11 tillfällen, inklusive 11 personer (otur med vädret) på de två kyrkogårdsvandringarna (föregående år 129 betalande vid 9 tillfällen). Birgitta Alinder, Olov Andersson, Karin Johansson, Alf Karlsson, Arne Karlsson, Märta Karlsson, Sture Lahrin och Inga Mörk har som guider medverkat i visningar på ett förtjänstfullt sätt. År 2015 fanns inget inslag av gregoriansk sång av medlemmar i nunnedräkt. Märta Karlsson har varit sammanhållande kraft för beställningar och genomförande av föreningens visningar. Hon arrangerade uppfräschning av guiderna vid ett par kvällar under våren.

Den 14 oktober hölls ett möte för medverkande guider och sångare vid årets guidningar och vandringar samt de värdar som tjänstgjort i kyrkan som en avstämning av och ett tack för den gångna säsongen jämte utblick mot kommande säsong. Församlingens tack framfördes av kyrkoherde Sverker Linge (Britta Olinder hade förhinder). Det blev också tillfälle att diskutera församlingens tankar och planer bl.a. rörande Stenhuset/Klosterhuset. Mötet hade 17 deltagare och föreningen bjöd traditionsenligt på förtäring.

Dramatiserade vandringar, Östgötadagarna och Klosterdagen

Föreningen har även 2015 haft en dramaverksamhet under Alf Karlssons ledning. De dramatiserade vandringarna byggde på samma koncept som 2014.

Föreningen medverkade i Östgötadagarna 5-6 september med öppethållande av Vreta klostrets kyrka och dramatiserade vandringar. På grund av otjänligt väder fick de fyra vandringarna flyttas inomhus i kyrkan. Dock kunde den avslutande scenen i Fattigstugans trädgård genomföras på plats vid samtliga tillfällen. Avslutningen med servering i Fattigstugan var ett omtyckt inslag. Totalt deltog 60 betalande vuxna och 5 barn. Avgiften för vuxna var 70 kr (inklusive serveringen).

På Klosterdagen den 13 september medverkade föreningen i högmässan i olika uppgifter eller satt i församlingen, i flera fall iklädda historiska dräkter. Efter kyrkkaffet följde en

dramatiserad vandring enligt ovan. Eftersom denna betraktades som en helhet tillsammans med högmässan var den avgiftsfri. Ett 20-tal personer deltog.

Under året återskapades en dramagrupp under ledning av Helena Söderberg med syftet att ta fram ett nytt manuskript till dramatiserade vandringar 2016.

Värdskap i kyrkan

Liksom tidigare somrar har flera av föreningens medlemmar på församlingens uppdrag varit värddar i Vreta klostrets kyrka och på så sätt bidragit till att kyrkan har kunnat hållas öppen under sommarens helger (och även Allhelgonahelgen).

Studiecirklar

Studiecirkeln Les Six/Sept har fortsatt sin verksamhet med Birgitta Alinder som sammanhållande.

Studiecirkeln ”Medeltida brev” under Lars Ladells ledning (c:a 9 deltagare) har under året i stort sett slutfört sitt arbete med en översättning från latin till svenska.

Lars Ladell, Birgitta Alinder och Arne Karlsson har under året arbetat med att skapa ett nytt tryckunderlag för skriften ”Klosterliv i Vreta”. Detta blev klart under året och föreningen fick ett tryckanslag från Claes och Greta Lagerfeldts stiftelse. Själva tryckningen var vid årsskiftet ännu inte genomförd.

Trädgård och örtagård

Trädgårdsgruppen, dvs Anders Ekström, Caroline Ekström, Märta Karlsson, Margareta Risarp och Maj Thulin har under året vidareutvecklat och underhållit örtagården, En portal med en skylt ”ÖRTAGÅRD”, gjord av Per Ove Joelson, har tillkommit.

Övrigt

Fattigstugan

Skötsel av stuga och trädgård har ägt rum med hjälp av provisoriska lösningar eftersom föreningen inte har kunnat tillsätta posten som stugvärd. Främst har Arne Karlsson och Elisabeth Land varit engagerade. Gräsklippningen har skötts av närboende Leif Beling. Två städdagar, med städning in- och utvändigt, har arrangerats under året, en på våren och en på hösten. Vreta klostrets församling restaurerade under vårvintern muren mot kyrkogården och den har också låtit måla husets fönster.

Det europeiska förbundet och andra cisterciensiska nätverk

Birgitta Alinder har under året varit föreningens kontaktperson mot olika nätverk.

Samarbetet med Föreningen Askeby kloster har fortsatt. Dess medlemmar har bjudits in vid ett par tillfällen under året.

Föreningen skickade under våren efterfrågat underlag i samband med att en stödförening för Varnhems kloster skulle bildas.

Styrelsen för Föreningen Vårfruberga kloster gjorde i april en resa till Vreta och Askeby. Tack vare att besöket inträffade under vårstädningen fick besökarna efter guidning (genom Birgitta Alinder) träffa flera föreningsmedlemmar och också få en visning av örtagården (Caroline Ekström m.fl.).

Föreningen Klosterliv i Vreta var representerad genom Anna-Maria Lilljebjörn vid den generalförsamling som Det europeiska förbundet av kloster och klosterplatsers höll i juni. Det var 900 år sedan Bernhard av Clairvaux grundade klostret i Clairvaux varför generalkapitlet hölls i Clairvaux och Troyes. Anna-Maria var genom sin bakgrund, bl.a. med goda språkkunskaper, en bra representant för föreningen.

Arne och Elisabeth Land jämte Sture Lahrin deltog på det symposium som Forum Cistercienser vid Nord- och Östersjön arrangerade i september i Bierzwnik (f.d. Marienwalde) i Polen. Resan gjordes på privat initiativ för egna pengar, men det blev ändå ett slags representation av Föreningen Klosterliv i Vreta.

Förlagsverksamhet och Östergötlands bokmessa

Boken ”Fokus Vreta kloster. 17 nya rön om Sveriges äldsta kloster” som gavs ut 2010 och Margareta Bengtssons ”Britta börjar i klosterskolan” som föreningen lanserade vid Klosterdagen 2009 har, jämte föreningens övriga skrifter, sålts även under 2015.

Arbetet med skriften ”Klosterliv i Vreta” är redovisat i avsnitt studiecirkelar. Bulle Davidsson har anlitats för redaktionellt arbete och kontakt med tryckeriet.

Föreningens skrifter kommer väl till pass som gåva när någon utomstående utträttat något för föreningen. Några sådana tillfällen har förekommit även under år 2015.

Föreningen deltog i Östergötlands bokmessa på biblioteket i Linköping den 19 september och var under året ansluten till Föreningen Östergötlands bokmessa. Kristina och Lars Ladell jämte Sture Lahrin var klosterföreningens personer på plats. Några få böcker såldes, men det bedömdes ändå som ett bra tillfälle att visa upp klosterföreningen. I likhet med föregående år delade föreningen bord med Föreningen Askeby kloster.

Stenkilska gravkoret

Den tidigare beslutade och planerade förstudien avseende den Stenkilska ättens gravkor har slutförts under året. Magnus Stibeus, Arkeologerna Statens historiska museer (f.d. Riksantikvarieämbetet UV Öst) genomförde i januari den sista delen, undersökning av gravkoret med metalldetektor. Ett utvärderingsmöte hölls i Vreta klosters kyrka den 18 augusti. Då deltog Peter Carelli (Arkeologerna Statens historiska museer), Emma Karlsson (Östergötlands Museum, Olof Hermelin hade förhinder) och Markus Lindberg (Linköpings Slotts- och Domkyrkomuseum) jämte Arne Karlsson, Lars Ladell och Sture Lahrin för Föreningen Klosterliv i Vreta. Det konstaterades då att de återbegravda kopparkistorna finns i

gravkoret och att gravmonument först måste flyttas tillfälligt vid en gravöppning. Innan en gravöppning kan bedömas meningsfull ska de ben som förvaras utanför gravkoret (sannolikt i Lund) åldersbestämmas. Markus Lindberg har sökt och erhållit anslag för en sådan undersökning. Denna var vid årsskiftet inte genomförd. Efter mötet i augusti rapporterades dagsläget i en artikel i ÖstgötaCorrespondenten.

Hemsidan

Föreningens hemsida har vidareutvecklats kontinuerligt under året genom arbete av Lars Ladell. En förändring i den tillhandahållna plattformen skapade mycket arbete för Lars Ladell och Anders Ekström. Några tidigare identifierade bristområden på föreningens hemsida har kompletterats.

Föreningens bibliotek och arkiv

Föreningens bibliotek har vidareutvecklats med Kristina Ladell som ansvarig. Ett antal böcker har inköpts.

I arkivet har även medlemsutskicken lagrats. Protokoll, verksamhetsdokument jämte föreningens manuskript lagras i såväl fysisk som elektronisk form.

Dräkter

Föreningens dräkter är en god tillgång vid arrangemang som spel, dramatiserade vandringar och guidningar. Föreningen har skänkt en nunnedräkt till klosterföreningen i Skokloster (kontaktperson Sven Erkert) efter önskemål om en sådan att ställa ut i Skoklosters kyrka. Med denna lilla ändring är dräktförrådet vid utgången av år 2015 detsamma som vid utgången av år 2014.

Representation vid olika möten

Alf Karlsson representerade föreningen vid möten som Visit Östergötland arrangerade inför Östgötadagarna.

Märta Karlsson har varit kontaktperson gentemot Visit Linköping. Hon tog också emot en journalist, ledsagad av Visit Östergötland, som skulle skriva en artikel om Vreta kloster i en nättidning.

Klosterföreningen har under året (genom Sture Lahrin) blivit representerad i Vretaklosterbygdens föreläsningförening. Denna leds av Cathrine Larsson på Ljungsbro bibliotek och arrangerar föredrag i för bygden intressanta ämnen

Marknadsföring

Information om Vreta kloster och guidade visningar presenterades på kommunens och Visit Linköpings hemsidor.

Det lilla bladet om föreningen och dess verksamhet såsom guideinformation har uppdaterats. Liksom föregående år har den ingått i den folder som Vretaklosterbygdens företagarförening sammanställt och distribuerat.

Information om sommarens onsdagsguidningar var införd i Östgöta Correspondenten aktuella veckor under sommaren

Föreningen har köpt en affischplats på de informationstavlor som Vretaklosterbygdens företagarförening satt upp vid Hemköp i Ljungsbro och i Blåsvädet.

Föreningens verksamhet har så långt möjligt varit exponerad i församlingstidningen Kyrkbacken.

Genom att delta i Östgötadagarna blev föreningen representerad på den karta som blev distribuerad inför evenemanget. Detta har säkerligen också ett allmänt marknadsföringsvärde.

Intern information

Föreningens medlemmar har förutom via hemsidan hållits informerade om kommande verksamhet och andra föreningsangelägenheter genom interna meddelanden (email för dem som har, brev till övriga). Under året har 8 sådana meddelanden gått ut. De senare av dessa har även skickats ut i en bildfri variant efter ett inkommet önskemål. Till detta kommer kallelser och inbjudningar, från föreningen eller förmedlade av enskilda medlemmar. Härvid har Birgitta Alinder varit en länk mellan de svenska klosterplatserna och Föreningen Klosterliv i Vreta.

Ekonomi

Årets redovisade resultat blev c:a 1.400 kr (2014 c:a 7.000 kr). Verksamheten har legat på ungefär samma nivå 2015 som 2014. Till redovisningen finns en kommentar. Bearbetning och tryckning av skriften "Klosterliv i Vreta" beror på att den tidigare utgåvan (2003) höll på att ta slut och att det är viktigt att kunna tillhandahålla en skrift av den typen. Föreningen fick under 2015 ett tryckningsbidrag på 10.500 kr som redovisningsmässigt överförts till 2016 som förutbetalda intäkter (tillsammans med förutbetalda medlemsavgifter 10.800 kr). Kostnaden för skriften, 16.500 kr (400 ex. beställda), faller helt på 2016 varför inledningen på detta år har en kostnadspost på netto 6.000 kr. Frågan om prissättning för skriften är vid årsskiftet inte avgjord och förhoppningen är att få igen pengarna, men försäljningsintäkterna kommer att vara utspridda på flera år.

Samarbete med Vreta klostrets församling

Föreningen är för sin verksamhet beroende av ett gott samarbete med Vreta klostrets församling, refererat på många ställen i denna verksamhetsberättelse, såsom med samarrangemang, marknadsföring, lokaler, utrustning och kontorshjälp.

Föreningsmedlemmarna bjöds in till ett möte den 18 augusti för kyrkoråd och utskott då förslagen avseende Stenhuset/Klosterhuset presenterades av professor Kerstin Barup (kursledare) och arkitekt Magnus Almung (kursdeltagare).

Föreningen deltog i den cancerngala som församlingen arrangerade i Ljungsbros Folkets park den 15 november. Maj Thulin och Sture Lahrin, klädda i historiska dräkter, representerade föreningen. Försäljningen av skrifter blev liten, men det viktigaste var att vara med.

Samarbete med Sensus

Föreningen har samarbetat med studieförbundet Sensus när det gäller onsdagskvällarnas studieträffar liksom vid annan programverksamhet.

Slutord

I ovanstående sammanfattning framgår att föreningen fortsatt kan se fram emot en spännande verksamhet. Föreningens ambition att lära och sprida kunskap kan ske på flera sätt. I mindre grupper kan specialintressen odlas vilket gör att kloster- och kyrkomiljön kan beskrivas och visas med fördjupad kunskap som grund. Ny teknik kan, rätt använd, bidra till spännande upplevelser av vårt medeltida arv. Brist på aktiva medlemmar som kan ta på sig uppgifter är dock ett akut problem. Rekrytering av fler medlemmar, gärna i s.k. aktiv ålder, är en utmaning för att säkra föreningens fortsatta verksamhet. Rätt utnyttjad erbjuder miljön i Vreta kloster kyrka och kloster och dessas historia stora möjligheter för en förening som Föreningen Klosterliv i Vreta.

Tack alla medlemmar för 2015!

Ett stort Tack även till Vreta klostrets församling och övriga samarbetspartners.

Styrelsen

Sture Lahrin

Arne Karlsson

Margareta Risarp

Anders Ekström

Lars Ladell

Maj Thulin